



ΘΑΛΑΣΣΑ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ & ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ταξιδεύοντας με χάρτινα καράβια

Ιστορίες της θάλασσας, βιβλία της θάλασσας, που μας ενώνει, που καθόρισε την ιστορική μας μοίρα και τον χαρακτήρα μας σαν λαό. **«Της θάλασσας που ποτέ δεν ησυχάζει. Κι όταν είναι παραγμένη, μοιάζει να κουβαλάει ναυάγια, θρήνους και μοιρολόγια κι όταν πάλι, είναι γαλήνια, λες και ενώνει όλα αυτά που έμειναν και τους δίνει ψυχή»**, όπως μας λέει η Μαρία Αγγελίδου στις **Ιστορίες που τις είπε η Θάλασσα**

Ένα ταξίδι στην απέραντη θάλασσα, με επιβάτες τους μικρούς μας φίλους, που θα τους διηγηθεί ιστορίες για δόξες αθάνατες, για τόπους ποτισμένους απ' το αλάτι, για μυθικές γοργόνες και σειρήνες, για περιπέτειες πειρατών και ναυτικών, για ναυάγια γεμάτα θησαυρούς, για παραδεισένους βυθούς. Μέσα απ' τις σελίδες των βιβλίων, η θάλασσα θα γοητεύσει και θα συγκινήσει τους μικρούς αναγνώστες. Θα τους μιλήσει για τα ζώα και τα φυτά της, για τους ανθρώπους και τους πολιτισμούς της αλλά και για τους κινδύνους που κρύβει. Θα τους μάθει να την προστατεύουν, θα τους ζητήσει να τη σεβαστούν και θα τους προσφέρει τις πιο γλυκές τους αναμνήσεις! Ας διασχίσουμε λοιπόν τις θάλασσες ...Βίρα τις άγκυρες!!

Αφού διαμορφώσετε τον χώρο που θα ξεφυλλίσετε τα βιβλία, στολίζοντάς τον με βότσαλα, κοχύλια και ό,τι άλλο θυμίζει θαλασσινές εμπειρίες, και προτού ταξιδέψετε παρέα με τα παιδιά, προτείνουμε **να σχεδιάσετε το ταξίδι σαν καλοί καπετάνιοι!** Θα σας βοηθήσουν σ' αυτό, πολύτιμοι οδηγοί που βρίσκονται στο σάκο όπως **Το Αιγαίο**, ένα βιβλίο που συνθέτει, μέσα από την πολυχρωμία του Αιγαίου, μια ποικιλία θεμάτων, από τους πολιτισμούς που γεννήθηκαν σε διάφορες περιοχές του, ως τους ναυτικούς, τους φάρους και τους ανέμους του. Παράλληλα, μπορείτε να συνδυάσετε το βιβλίο **Έλληνες ποιητές για τη θάλασσα**, μια συνοπτική ανθολογία με έργα 50 σημαντικών δημιουργών του αιώνα μας, και να διαβάσετε το ποίημα **Ο γλάρος** του Οδ. Ελύτη, από το ανθολόγιο της Γ'-Δ' Τάξης.

Ένα εργαλείο επιμορφωτικού χαρακτήρα που θα σας δώσει τη δυνατότητα να βοηθήσετε τους μαθητές σας να κατανοήσουν και να διαχειριστούν περιβαλλοντικά ζητήματα, σχετικά με τον θαλάσσιο κόσμο, είναι **Ο κόσμος της θάλασσας** (διαθεματική προσέγγιση-εναλλακτικές τεχνικές και σχέδια εργασίας) που πραγματεύεται θεμελιώδη ζητήματα όπως η εντατική αλιεία, η ρύπανση, τα απειλούμενα είδη και η σημασία της αειφόρου διαχείρισης. Οι πληροφορίες που θα αντλήσετε, προσφέρονται ως υποστηρικτικό υλικό πολλών βιβλίων του σάκου.





Για περιβαλλοντικά ζητήματα μπορείτε να συνδυάσετε το παραπάνω βιβλίο με το εκπαιδευτικό πακέτο **Μεσόγειος θάλασσα – πηγή ζωής** και με τα κείμενα **Η χελωνίτσα Καρέττα-Καρέττα και το παλιό Φολκσβάγκεν** από το ανθολόγιο της Γ'-Δ' Τάξης, καθώς και **Ο τελευταίος ιππόκαμπος** από το ανθολόγιο της Α' Τάξης.

🔊 Σας προτείνουμε να ακούσετε και τα βιβλία **Πού πας χελωνάκι** της Κ. Καστρησίου

<http://www.mikrosanagnostis.gr/library/pageflip34/Default.html>

Ξένοι στο Αιγαίο της Σ. Μιχαήλ

<http://www.mikrosanagnostis.gr/library/pageflip39/Default.html>

Με το σχέδιο του ταξιδιού στο χάρτη και τον καπετάνιο στο τιμόνι, οι μικροί μας επιβάτες σαλπάρουν με το **Το βιβλίο της θάλασσας**, που θα τους βοηθήσει σαν ένας καλός και έμπειρος συνταξιδιώτης, να βρουν εκατοντάδες πληροφορίες για το μαγικό κόσμο της θάλασσας και εξάπτοντας τους τη φαντασία τους, να γίνουν αληθινοί μικροί θαλασσόλυκοι! Μέσα από το παιχνίδι θα κάνουν έναν πρωτότυπο «περίπλου» στη **Μεσόγειο θάλασσα – πηγή ζωής** και θα γνωρίσουν όλους τους φυσικούς «πρωταγωνιστές» της αλλά και τους κινδύνους που την απειλούν. Θα συνειδητοποιήσουν την ανάγκη προστασίας της, και θα γνωρίσουν τρόπους αρμονικής συνύπαρξης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον. Παρέα θα έχουν και τον Τοτό, το **Γατοβουτηχτή**, ένα ζωντανό γάτο που τρελαίνεται για τα ψάρια, ψαρεύει με το καλάμι του και εξερευνά το βυθό. **Λίγο ακόμα** πιο κάτω, θα συναντήσουμε τις μικρές περιπέτειες ενός παιδιού που ταξιδεύει στο πέλαγος με πυξίδα τα ποιήματα του Γιώργου Σεφέρη.

Αλλά και στο κατώι του Μπαρμπαγιάννη του ψαρά τι δεν θα δουν τα μάτια των μικρών εξερευνητών, εκεί, μέσα στο αληθινό θαλασσινό μουσείο! (**Εμείς και η θάλασσα**)... **Ό,τι έχει η θάλασσα, ό,τι κρατάει ο βυθός, ό,τι πετάει το κύμα έξω στ' ακρογιαλί, μέσα στο κατώι του Μπαρμπαγιάννη το βρίσκεις. Κι' είναι σαν να σεργιανάς κάτου στο βυθό, όταν μπαίνεις εκεί μέσα...** Το βιβλίο **Εμείς και η θάλασσα**, προτείνεται ως παράλληλο κείμενο στο **Να σ' αγγαντεύω θάλασσα** του ανθολογίου της Ε'-ΣΤ' τάξης.

Ας κάνουμε, όμως, μια βόλτα στο βυθό μιας άλλης θάλασσας, όχι και τόσο ήρεμης. Εκεί θα διαπιστώσουν οι μικροί μας φίλοι πως η «κοινωνία της θάλασσας» μοιάζει στη δική μας, τα διαφορετικά ψάρια χλευάζονται και εκφοβίζονται από τα άλλα και κάποια γενναία αντιδρούν και παρεμβαίνουν. Την ευκαιρία αυτή μας δίνουν τα βιβλία: **Τα άταχτα πλοκάμια**, μια σουρεαλιστική, χιουμοριστική ιστορία που μέσα από το Λουκά, τον ήρωα της και το χαταπόδι με τα ανυπάκουα πλοκάμια του, προβάλλει την κοινωνία της θάλασσας, διασπασμένη και συγκρουόμενη, ανίκανη να βρει κοινές λύσεις και να δράσει ενωμένα, ενάντια στον εκφοβισμό των πλοκαμιών... Προβλήματα αντιμετωπίζει και **ο Τριγωνοψαρούλης**, ένα ψάρι που δε μοιάζει



με κανένα άλλο. Εξαιτίας αυτής του της διαφορετικότητας, όλα τα πλάσματα του βυθού τον κορόιδευαν....

Στη θάλασσα όμως ζουν και ξεχωριστά, τρυφερά πλάσματα, όπως ο **κύριος Ιππόκαμπος**, ένας από τους πιο στοργικούς μπαμπάδες στο θαλάσσιο κόσμο, αλλά και ο **Νικόστρατος**, ένας αξιαγάπητος, λευκός πελεκάνος που αναπτύσσει μια βαθιά φιλία με ένα νεαρό αγόρι και με τον πλέον αναπάντεχο τρόπο, θα δώσει στη ζωή του ένα ολότελα νέο νόημα.

📖 Σας προτείνουμε να προβάλλετε την ταινία Ελληνογαλλικής παραγωγής 2011, «**Νικόστρατος**»- σκηνοθεσία: Ολιβιέ Ορλέ, σενάριο: Ολιβιέ Ορλέ, Ερίκ Μπουασέ.

Γνώριζαν άραγε τα μυστικά της, οι πειρατές που «**όργωναν**» τις θάλασσες; Μήπως κάποια απάντηση βρίσκεται **στα Παραμύθια με τους πειρατές**; Κι αν όχι, μήπως από αυτό το βιβλίο αποκαλυφθεί πώς ήταν αλήθεια οι πειρατές; Άγριοι, τρομακτικοί, μοχθηροί και εκδικητικοί, ή κάποιοι ήταν φιλικοί, ευγενικοί και ευχάριστοι (Συλλογή από τα ωραιότερα παραμύθια του κόσμου με ήρωες πειρατές);

Ένα από τα μυστικά της θάλασσας, εκείνο των θαλάσσιων ρευμάτων, προσπαθούν να ανακαλύψουν ινστιτούτα και επιστήμονες στο βιβλίο «**Το μεγάλο ταξίδι της κινέζικης πάπιας**». Δεκαπέντε συναπτά έτη παρακολουθούσαν 28.000 μικρά, κίτρινα, πλαστικά παπάκια μπάνιου, καθώς παρασέρνονταν από τα θαλάσσια ρεύματα! (Ένα βιβλίο με οικολογικές ανησυχίες το οποίο βασίζεται σε ένα αληθινό γεγονός).

Ίσως τελικά τα ανείπωτα μυστικά να είναι και η αιτία της σύγκρουσης του ανθρώπου με τη θάλασσα. Πώς αλλιώς δικαιολογούνται οι **μάχες** που δίνουν οι άνθρωποι για να τη δαμάσουν και οι τόσοι μύθοι και ιστορίες που έχουν ειπωθεί και γραφτεί γύρω από αυτή την αναμέτρηση; Μια τρομερή σύγκρουση ανάμεσα στις δυνάμεις της Φύσης και του Ανθρώπου, παρουσιάζεται όταν ο καπετάνιος Αχαάβ και το πλήρωμα του «Πίκουοντ» καλούνται να αντιμετωπίσουν τη λευκή φάλαινα **Μόμπι Ντικ**. Ή ακόμη και στην **Οδύσσεια**, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του Οδυσσέα και των συντρόφων του μέχρι την πολυπόθητη Ιθάκη.

Σας προτείνουμε παράλληλα να διαβάσετε από το ανθολόγιο της Ε΄-ΣΤ΄ τάξης το κείμενο **Η φάλαινα κι ο οισοφάγος της**: μύθος που περιέχεται στο βιβλίο «Απίθανες ιστορίες», του Ράντγιαρντ Κίπλινγκ, σε μετάφραση Ντόρας Ζαγκούρογλου.

Για τους ναυτικούς, όμως, τα μυστικά της θάλασσας έρχονται σε δεύτερη μοίρα. Η αγάπη τους γι' αυτή είναι όλη τους η ζωή. Όσο σκληρή κι αν είναι η ζωή στη θάλασσα, δύσκολα την αποχωρίζονται, γιατί έχουν ταυτίσει τη ζωή τους μαζί της (**Η θάλασσα**). Σας προτείνουμε παράλληλα να διαβάσετε το βιβλίο **Καθημερινές ιστορίες για τα καράβια**, με το οποίο ο αναγνώστης παρακολουθεί τη γέννηση ενός καραβιού στο ναυπηγείο, τη σύσταση της



επιχείρησης, τη διαδικασία χρηματοδότησης, μαθαίνει για τους κινδύνους στη θάλασσα, αλλά και για τη ζωή στα λιμάνια, το δίκτυο εμπορικών σταθμών της Μεσογείου. Κι όλα αυτά μέσα από τις μαρτυρίες караβοκύρηδων και κουρσάρων, εμπόρων και αγωνιστών της Ανατολικής Μεσογείου στα ύστερα χρόνια της Τουρκοκρατίας και στα πρώτα του ελληνικού κράτους. (Μπορείτε να συνδυάσετε το παραπάνω βιβλίο με το εκπαιδευτικό πακέτο **Μεσόγειος θάλασσα – πηγή ζωής**).

Κι ο Ανδρέας, ένα 10άχρονο παιδί με μεγάλη αγάπη για τη θάλασσα και την ελληνική μυθολογία, ονειρεύεται να γίνει ναυτικός. Όμως, η μητέρα του, από φόβο μήπως έχει την τύχη του πατέρα της, που πνίγηκε, του απαγορεύει να έχει οποιαδήποτε επαφή με τη θάλασσα. Έτσι δεν του μένει παρά να ονειρεύεται, ότι ταξιδεύει σαν άλλος **Αργοναύτης**, που ψάχνει για τη φανταστική Κολχίδα.

Η Νεφέλη, όμως, **δεν αγαπάει τη θάλασσα**, είναι ανήσυχη. Παίζει στην άμμο και φοβάται μην της πάρει η θάλασσα τον Τουντού, το χνουδωτό ζωάκι της, όπως πήρε και την Καρμέλα, **την Κοτούλα που ήθελε να δει τη θάλασσα** -όταν το έσκασε από το κοτέτσι κι έφτασε στην ακτή και το παιχνίδι στο κύμα την παρέσυρε μέχρι την «Αμερική»!

Και επειδή θάλασσα, χωρίς παιχνίδι και διακοπές «δεν νοείται», το ταξίδι θα τελειώσει με αμμόλοφους, αστερίες, βουτιές, παιχνίδια, γέλια και χρώματα. Θα πάμε με τους μικρούς μας αναγνώστες διακοπές, σαν τον μικρό Νικόλα, που έκλεισε βιβλία και τετράδια στο ντουλάπι και πήγε διακοπές (**«Οι διακοπές του μικρού Νικόλα»**). Και αν δεν τα καταφέρουμε, θα κάνουμε τις ωραιότερες, τις φανταστικότερες **«Διακοπές στο σπίτι με τον Ισίδωρο»**, μετατρέποντας το σπίτι μας σε νησί και την μπανιέρα μας σε θάλασσα, ανακαλύπτοντας τον θησαυρό της ζωής, μέσα από την αγάπη της οικογένειας!

🎧 Σας προτείνουμε παράλληλα να ακούσετε το βιβλίο **«Ο Ισίδωρος και ο ναυαγός»** της Αμάντας Μιχαλοπούλου.

Και μια και βρισκόμαστε με την παλέτα στα χέρια και χρωματίζουμε τη ζωή μας **«Στα χρώματα της θάλασσας»**, ας απολαύσουμε, με τα μάτια της ψυχής, έργα Ελλήνων καλλιτεχνών (Παρθένη, Μόραλη, Βολανάκη, Αλεξίου, Παπαδημητρίου) από το 19^ο αιώνα μέχρι σήμερα, έχοντας σε χαμηλή ένταση το cd player να μας χαϊδεύει τα αφτιά σαν θαλασσινή αύρα.

Παράλληλα προτείνονται:

Στο μάθημα των εικαστικών: Η Θάλασσα σε έργα μεγάλων ζωγράφων
Ελληνική θαλασσογραφία, Μ. Βλάχος, Ολκός 1993, από την Αρχαιότητα ως το 19^ο αιώνα:
<http://www.latsis-foundation.org/megazine/publish/ebook.php?book=12>

Θαλασσογραφίες στο site της Εθνικής Πινακοθήκης:

<http://www.nationalgallery.gr/site/content.php?sel=247>





Με πλαστελίνες, χάντρες, πούλιες και τέμπρες φτιάξτε και εσείς τα δικά σας θαλασσινά έργα. Ιδέες μπορείτε να πάρετε από το βιβλίο της **Αισθητικής Αγωγής** Εικαστικά (Α και Β Δημοτικού), ενότητα Γ «Μικρός περίπατος στη φύση»:

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-B102/565/3691,16080/unit=1343>

και Εικαστικά Ε' και ΣΤ' Δημοτικού, κεφάλαιο. «Ο κόσμος μας»:

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-G101/290/2060,7134/unit=248>

Στο μάθημα της Μουσικής :

Το τρελοβάπορο , Ο. Ελύτης (Μουσική: Δ. Λάγιος):

http://www.mikrosanagnostis.gr/player_trelonavoro.asp

Θαλασσογραφία, Στίχοι, Μουσική: Διονύσης Σαββόπουλος

Μια θάλασσα μικρή ,Στίχοι, Μουσική: Διονύσης Σαββόπουλος

Θάλασσα πλατιά, Στίχοι:Γιώργος Ρούσσο, Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις

Μες στου Αιγαίου τα νησιά, Παραδοσιακό

Θάλασσά μου σκοτεινή, Στίχοι, Μουσική: Νίκος Πορτοκάλογλου

Θαλασσάκι (Θάλασσα κι αλμυρό νερό)

Γαλάζια που `ναι η θάλασσα , Παραδοσιακό

ΜΟΥΣΕΙΑ

Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος

Μουσείο Θαλάσσης Κέρκυρας: <http://www.corfushellmuseum.com/gr/Mouseio-Thalassis.htm>

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο Η Ναυμαχία του Ναυαρίνου (Διάδρομος 7), ο Ναυτικός αγώνας του 1821 (Αίθουσα 9): <http://www.nhmuseum.gr>

Πολεμικό Μουσείο: <http://www.warmuseum.gr/greek.html>

📺 **Ο Ναύσταθμος Σαλαμίνας και η ιστορία του**, <http://vimeo.com/34498578#>

Ενυδρείο Cretaquarium –Θαλασσόκοσμος: <http://www.cretaquarium.gr/>

Ελληνικό Κέντρο θαλασσίων Ερευνών ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε:

http://www.hcmr.gr/gr/listview3_el.php?id=849

Εθνικό θεματικό Δίκτυο “Η Θάλασσα”, ΚΠΕ Αργ/πολης: <http://diktyothalassa.wordpress.com>





Θάλασσα και λογοτεχνία:

http://www.pischools.gr/download/programs/Oloimero/oloimero_03_05/ekp_yliko/portaria/se_a.pdf

Μάθε δράσε προστάτεψε: <http://www.thalassa-project.gr>

Πύλη παιδαγωγικού υλικού για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη: <http://www.env-edu.gr/ViewUnit.aspx?id=55>

Αφιέρωμα «Αιώνιοι δεσμοί του Έλληνα με τη θάλασσα», εφημ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ: <http://www.kathimerini.gr/kath/7days/1995/08/06081995.pdf>

■ **Ο γέρος και η θάλασσα:** Η αριστοτεχνική μεταφορά του ομότιτλου αφηγήματος του Ε. Hemingway στο animation του Alexandre Petron με την τεχνική της ζωγραφικής (κραγιόνια παστέλ και λάδι) πάνω σε επιφάνειες γυαλιού.

■ **Ψάχνοντας το Νέμο:** Αμερικανική ταινία κινουμένων σχεδίων, βραβευμένη με Όσκαρ καλύτερης ταινίας κινουμένων σχεδίων το 2003, σε σκηνοθεσία Άντριου Στάντον, σενάριο Άντριου Στάντον Μπομπ Πάτερσον και Ντέβιντ Ρέινολντς.

■ Αξίζει να παραθέσουμε την εκπληκτική αλληγορία του Μπ. Μπρεχτ **Αν οι καρχαρίες ήταν άνθρωποι** από το έργο του «Ιστορίες του Κυρίου Κόινερ», σε ελληνική μετάφραση του Γ. Βελουδή, Ελληνική Σημειωτική Εταιρεία <http://www.youtube.com/watch?v=s7EQ9Svfxis> Boka Artist Residence.

Επιμέλεια προτάσεων: Στέλλα Πρωτόπαπα, Δ/ντρια του 95ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών

